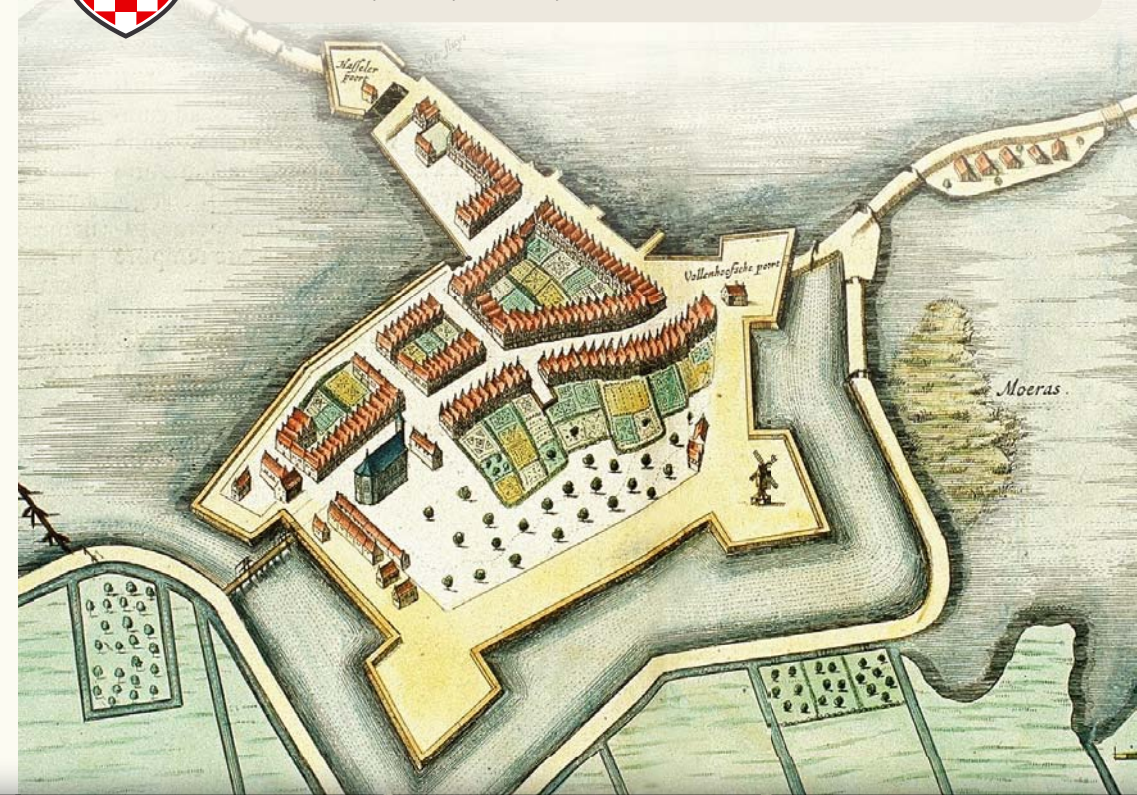

SLUZIGER KRONIEK

JAARGANG NR. 26 | NUMMER 76 | APRIL 2016

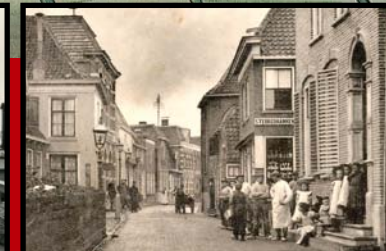

Tijdschrift van de Historische Vereniging Zwartsluis over de geschiedenis van Zwartsluis, Baarlo, De Velde, Zwartewaterklooster en Zandbelt en Schutsloot

De historische vereniging Zwartsluis, opgericht in 1990, streeft ernaar het historisch waardebef en de kennis over het erfgoed van Zwartsluis te bevorderen in allerlei vormen, onder haar leden en andere geïnteresseerden.

Vormgeving en opmaak:
Rudi Dekker | Grafische Vormgeving, Zwartsluis
www.rudidekker.nl

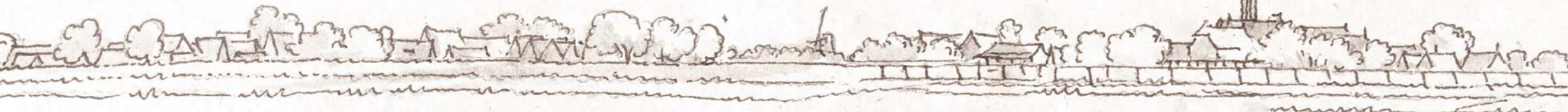

www.historiezwartsluis.nl

Inhoud

- 2 **Van de voorzitter**
Jo Appelo-Slurink
- 3 **Uitnodiging algemene vergadering**
- 4 **Jaarverslag 2015**
- 8 **Woonzorgcentrum De Schans:
een rijk verleden met een nieuwe toekomst**
Roel Huls en Anja Bos
- 11 **In memoriam dhr. Jaap Estié**
- 12 **Wat gebeurde er in 1938 “An de Sluus”**
- 14 **Het ABC van Zwartsluis**
- 16 **Middenposter**
- 18 **‘Een mens wordt stilgezet’. Herman Slurink
bracht vier jaar door in Duitse gevangenis**
- 24 **Het raadsel van de zilveren tabaksdoos
Deel 1: De Oranjevlag**
Sjoerd Hoen
- 27 **Rijksmonument Cingelse Gereformeerde Kerk**
Thijs oosterhof

Zwartsluis, gebied van Gersonius 29 Juni

Van de Voorzitter

Voor u ligt een goed gevulde en gevarieerde "Sluziger Kroniek".

Met het houden van de jaarvergadering op woensdag 13 april a.s. sluiten wij het vergaderseizoen 2015-2016 af. U bent allen van harte uitgenodigd voor deze vergadering in bezoekerscentrum "Sluispoort" te Zwartsluis.

Nadat de jaarstukken zijn behandeld zal mevr. Philomene Bloemhoff van de IJsselacademie ons gaan vertellen over de streektaal van Hasselt, Genemuiden, Zwartsluis en omgeving.

Een interessant onderwerp.

De agenda en het jaarverslag 2015, kunt u in deze Kroniek lezen. Hebt u opmerkingen of vragen over dit verslag, laat het ons op de vergadering horen.

Programma 2016-2017

De data voor de ledenvergaderingen van het volgende seizoen zijn gepland. Noteert u ze vast in uw agenda.

Woensdag 5 oktober 2016, 18 januari 2017 en de jaarvergadering staat gepland op woensdag 12 april 2017.

In de Kroniek van september hopen we het programma voor het komende seizoen te presenteren.

Zaterdag 30 april a.s. is van 10:00-12:00 uur een inbrengechtend gepland in "Sluispoort".

Tenslotte

U leest mijn laatste "Van de voorzitter".

Vanaf april 2005 heb ik in het bestuur gezeten, eerst als secretaris en na het overlijden van Bert Kampherbeek in 2008, als voorzitter. Na 11 jaar besturen, wil ik het nu aan anderen overlaten. Nieuwe mensen, nieuwe ideeën.

Ik heb het werk met heel veel plezier gedaan en ga het zeker missen. Er is veel gebeurd in die 11 jaar. De Voerman collectie heeft de nodige energie gekost, verhuizing naar Sluispoort was een grote klus, inrichten van verschillende exposities en vooral het laatste jaar, het jubileumjaar, was een druk jaar.

Ik wens u allen het allerbeste en we zullen elkaar vast nog wel eens tegen komen op de ledenbijeenkomsten.

Ik wens u voor nu veel leesplezier en voor straks een goede zomer met veel mooi weer. We hopen na de vakanties velen van u weer te mogen begroeten op de ledenvergaderingen.

Met vriendelijke groet, Jo Appelo-Slurink

Uitnodiging algemene vergadering

Uitnodiging voor de algemene (jaar)vergadering, te houden op woensdag 13 april 2016, 20:00 uur in "Sluispoort", Handelskade te Zwartsluis.

Agenda:

- 01 Opening
- 02 Mededelingen
- 03 Jaarverslag 2015 (opgenomen in dit nummer van de Sluziger Kroniek)
- 04 Jaarverslag 2015 penningmeester (ligt vanaf een half uur voor de vergadering ter inzage)
- 05 Verslag kascommissie mevr. T. Kolkman en dhr. B.A. Vinke
- 06 Benoeming nieuwe kascommissieleden
- 07 Bestuur:
- 07a Benoemen voorzitter. Conform art. 8.1 van de statuten zal deze door de algemene vergadering benoemd worden.
- 07b Aftredend: J. Appelo-Slurink, niet herkiesbaar
H. Pluim, niet herkiesbaar
J. Kats, niet herkiesbaar
- 07c Voorstel nieuwe bestuursleden conform art. 6 lid 2-3 van de statuten: Dhr. J. Schraa. Tegenkandidaten kunnen voor aanvang van de vergadering worden ingediend bij het bestuur, voorgedragen door min. 5 leden
- 08 Rondvraag
Vragen voor de rondvraag kunnen tot uiterlijk 3 dagen voor de vergadering schriftelijk worden ingediend op het adres: Zwanebloem 17, 8064 HK Zwartsluis.
- 09 Pauze
- 10 Spreker: Mevr. Philomene Bloemhoff zal een lezing houden over streektaal van Hasselt, Genemuiden, Zwartsluis en omstreken
- 11 Sluiting

Jaarverslag 2015

Huisvesting

Tot volle tevredenheid is in het achterliggende jaar gebruik gemaakt van "Sluispoort" als locatie voor bijeenkomsten en exposities e.d. en dit samen in goed overleg met de overige gebruikers.

Het bestuur

Aan het einde van het verslagjaar 31 december 2015 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Voorzitter:	Jo Appelo-Slurink
Secretaris:	Harm Pluim
Penningmeester:	Martin Schuite
Archivaris:	Thijs Oosterhof
Bestuurslid:	Geke Francoise-Corporaal Janny Roozeboom-Bakker Jan Kats
Redactie Sluziger Kroniek:	Thijs Oosterhof Harm Pluim

Ledenbestand en contributie

Op 1 januari 2016 bedroeg het ledental van de vereniging 490, waaronder 18 niet betalende zusterorganisaties. We hebben in het afgelopen jubileumjaar 40 nieuwe leden mogen verwelkomen.

De contributie bedraagt € 15,- per jaar voor de in Zwartsluis wonende leden en € 17,50 voor leden die de "Sluziger Kroniek" per post ontvangen.

Bestuursactiviteiten

Bestuursvergaderingen

Bestuursvergaderingen worden doorgaans eens per 2 maanden gehouden in "Sluispoort". Van de vergaderingen wordt verslag gemaakt.

Exposities

Buiten de permanente expositie Oude Ambachten, welke in ons beheer is, hebben we in de zomermaanden in de theetuin van "Sluispoort" een expositie met Centsprenten georganiseerd. Deze expositie is goed bezocht. Rondom ons jubileum hebben we een expositie opgebouwd met luchtfoto's van Zwartsluis, genaamd "Zwartsluis in Vogelvlucht". Ook hiervoor kregen we lovende woorden.

Archief

De "Toesebolte" wordt gebruikt als werkruimte en opslag van het archief. Met de heren Terwel is afgesproken dat we deze ruimte mogen blijven gebruiken.

Werkgroepen

Namens onze vereniging zijn bestuursleden bezig met werkgroepen:

Werkgroep exposities:	Jo Appelo
Werkgroep genealogie:	Sluispoort en HVZ
Werkgroep PR/Coördinatie:	Martin Schuite
Werkgroep Monumenten:	Harm Pluim en Albert Greveling
Werkgroep Website:	Thijs Oosterhof

Website

De website wordt goed bezocht.

We krijgen ongeveer 10 reacties per maand via onze website binnen.

Monumentencommissie

Harm Pluim en Albert Greveling zijn druk geweest met het in kaart brengen van de rijks- en gemeentelijke monumenten. We hebben 12 rijksmonumenten in Zwartsluis. Hoeveel gemeentelijke monumenten er in Zwartsluis zijn is nog niet bekend.

Overige activiteiten

De traditie om ons op 4 mei als vereniging te presenteren bij de dodenherdenking werd in 2015 voortgezet.

De bestuursleden onderhouden goede contacten met de zusterorganisaties in onze regio d.m.v. de uitgegeven periodieken.

We zijn in overleg met de gemeente Zwartewaterland over restauratie van het schilderij "Sicht op Swartesluys". Het schilderij is eigendom van de gemeente Zwartewaterland en onder beheer van "Schoonewelle". Wij zijn bezig het behoud/beheer onder goede voorwaarden over te nemen van "Schoonewelle".

Conserveren/restaureren vergt de nodige financiën. Sponsors en fondsen zullen hiervoor aangeschreven moeten worden. De gemeente zal hierbij service verlenen, omdat het beter voor de kans van slagen is dat het niet door de gemeente gedaan wordt.

Van stichting "Sluispoort" hebben we tijdens de jubileumreceptie € 50,- toegezegd gekregen. Dit bedrag willen we gaan gebruiken voor het herstel/restauratie van het schilderij.

In de Schans is een fotoavond georganiseerd, waar mooie foto's en ansichten vertoond zijn van ons mooie dorp Zwartsluis.

Tijdens het koningsfeest in de tent aan de Berkenlaan hebben we ook een fotopresentatie gegeven over oud Zwartsluis. De aanwezigen hebben hier zichtbaar van genoten.

Inbrenghoedenden

Ondanks dat er van deze inbrengmogelijkheid weinig gebruik gemaakt wordt, gaan we ermee door. Al is het alleen, door de publicatie, om mensen erop te wijzen niets van historisch materiaal weg te gooien. Mocht u interessant materiaal (foto's, films, documenten) voor ons hebben, zijn we bereid om bij u langs te komen en het ter plaatse te scannen of te fotograferen.

Sluziger Kroniek

In de maanden april en september 2015 zijn de Kronieken onder alle leden verspreid. De Kroniek van december is niet verschenen, omdat u daarvoor in de plaats het jubileumgeschenk "Zichtbaar Verleden" hebt mogen ontvangen. We mochten veel enthousiaste reacties ontvangen. Vooral het jubileumgeschenk was een schot in de roos.

Ledenbijeenkomsten

Woensdag 21 januari 2015 heeft dhr. Harry Scholtmeijer een lezing gehouden over de tram van Zwolle naar Blokzijl. Na de pauze is er een film uit 1962 vertoond van Frans Stechweij. We waren verrast door de grote opkomst.

Jaarvergadering

De jaarvergadering werd op 15 april 2015 gehouden. Tijdens de vergadering werd de agenda standaard afgehandeld.

De secretaris heeft een korte toelichting op het jaarverslag gegeven.

De penningmeester presenteerde een overzicht van baten en lasten gedurende het verslagjaar, alsmede een begroting voor het jaar 2015.

Een korte toelichting van de penningmeester leidde tot het aanvaarden van de gepresenteerde stukken.

Verslag kascommissie

De kascommissieleden mevr. T. Kolkman en dhr. B. Vinke hebben in april de kas/financiële gegevens van de penningmeester gecontroleerd.

Beide commissieleden verklaarden dat de kas in goede orde is bevonden.

Hierbij werd de penningmeester decharge verleend en bedankt de voorzitter de commissieleden voor hun inzet.

Na de pauze kreeg dhr. Hans Hollestelle het woord. Hij heeft ons verteld over de neergekomen piloot Bill Tudhope, de laatste drenkeling van Schokland (1940).

Daarna werd de vergadering door de voorzitter gesloten.

De najaarsledenbijeenkomst is gehouden op woensdag 30 september 2015.

Dhr. Bert Wolbert was onze spreker en heeft ons op amusante wijze geïnformeerd over genealogie en het toepassen ervan in eigen kring.

Jubileumreceptie

De jubileumreceptie is gehouden op 31 oktober 2015 in Sluuspooort.

Dit was een ware happening. Meer dan 300 gasten mochten we begroeten.

Tijdens deze receptie is het jubileumgeschenk "Zichtbaar verleden" gepresenteerd. Dit boekwerk met prachtige foto's is samengesteld door Martin Schuite en Thijs Oosterhof en heeft veel lof gekregen. De vormgeving van het boek is verzorgd door Rudi Dekker.

Tijdens de receptie hebben we dhr. Jan Ridderinkhof en mevr. Zwaantje Dekker-Schurink tot ereleden benoemd. Ze kregen de bijbehorende oorkonde en een bos bloemen uitgereikt.

Vanaf deze plaats willen we dhr. At Blei bedanken voor het sponsoren van het jubileumgeschenk. Eerder dit jaar heeft At ook al een nieuwe computer gesponsord. Nogmaals At, heel hartelijk bedankt. Wij zijn daar erg blij mee.

februari 2016

Woonzorgcentrum De Schans: een rijk verleden met een nieuwe toekomst

Historie

Armenhuis

Vroeger kende Zwartsluis een Armhuis. In het Historisch Centrum Overijssel zijn onder nummer 1366.3 enkele kenmerken te vinden en daar wordt gesproken over een 'Armenhuis'. Het eerste bericht over een armenhuis dateert uit 1701. In dat jaar besprak de kerkenraad namelijk de oprichting van een dergelijke instelling maar verder als bespreken is het niet gekomen. Pas in 1736 kwam het oude plan weer aan de orde en kwam het tot de bouw van een Armen- en Weeshuis. Dit heeft meer dan een eeuw dienst gedaan. Na verloop van tijd verschoof de bestemming naar die van een rusthuis voor bejaarde gemeenteleden. Voor meer informatie hierover: www.hervormdzwartsluis.nl/kerkelijke. En wie alle nummers van de 'Sluziger Kroniek' bezit kan artikelen hierover lezen met o.a. het Reglement van het Armhuis in de nummers 19 (december 1996), 22 (december 1997) en 51 (september 2007). Het Armhuis/Armenhuis stond op de huidige locatie van Het Trefpunt. Toen begin jaren '60 het verzorgingshuis De Schans werd opgericht verloor het gebouw haar woonbestemming.

De Schans

Op 21 mei 1962 werd op het kantoor van Notaris mr. W.G. de Vries in Zwartsluis de Protestants Christelijke Stichting voor Bejaardenzorg opgericht. Het was een initiatief van de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Gemeente. Bij deze oprichting waren aanwezig Jan Hoen, schilder te Zwartsluis en Hendrik Wink, voorzitter van de diaconie van de Hervormde Gemeente, Pieter van der Werff, predikant en Jan Andries Blaak, scriba van de Gereformeerde Kerk. In het bestuur hadden verder voor de eerste keer zitting: Gerrit Pieter Kramer, predikant, Hendrik Appelo Janszoon, Willem Bos, Thijs Tulp, Johannes Strating, Julius Bernardus Varwijk, Jan Nekeman en Leendert Schraa. De doelstelling was de verzorging van bejaarden door het oprichten en/of in stand houden en/of het exploiteren van een of meerdere rusthuizen en bejaardenwoningen.

Enkele jaren later werd De Schans gebouwd. Op 24 juni 1966 passeerde voor notaris mr. W.G. de Vries de akte voor de aankoop door de stichting van de percelen grond van de Gemeente Zwartsluis waarop het woonzorgcentrum is gebouwd.

Rusthuis met bewoners

Bij het passeren van de akte waren aanwezig: J.G. Buijnink, G.P. Kramer, K. Nijlant, G. Kisjes, W. van Ankum en notaris W.G. de Vries. Eind september 1967, nadat in augustus de eerste bewoners al hun intrek hadden genomen, vond de officiële opening plaats.

Tussen 1987 en 1990 werd De Schans gerenoveerd. In oktober 1990 werd een week vol feestelijke activiteiten gehouden ter ere van de renovatie. Ook het 25-jarig bestaan in 1992 werd met een feestweek gevierd. Het 40-jarig jubileum werd in 2007 gevierd van 22 september tot en met 28 september met tal van activiteiten. Toen werd ook een Jubileum Schans-Krant uitgegeven. Een simpele rekensom leert dat De Schans in 2017 maar liefst 50 jaar bestaat.

Dreigende sluiting

In 2011 is er een onderzoek gedaan naar de bouwkundige knelpunten. Hieruit voortvloeiend was er aanvankelijke sprake van een verbouw en/of nieuwbouw. De Schans was de laatste decennia eigendom van Woonzorg-concern IJsselheem. In juni 2013 maakte deze zorgaanbieder het voornemen bekend om De Schans op termijn te sluiten. Renovatie was in het licht van het nieuwe overheidsbeleid (scheiding van wonen en zorg) niet meer haalbaar voor IJsselheem.

Toekomst De Schans

In Zwartsluis werd al snel een burgerinitiatief gestart onder de naam een 'Nieuwe kans voor De Schans'. Dit initiatief moest de dreigende sluiting voorkomen en kijken naar de toekomstmogelijkheden. Er werden contacten gelegd met de directie van IJsselheem en Wetland Wonen. Na overleg in oktober 2013 is besloten de krachten verder te bundelen om tot een passende vorm van ouderenzorg in Zwartsluis te komen. De eerste 'piketpalen' om de dreigende sluiting te voorkomen werden geslagen.

De stappen voor het behoud van De Schans kregen een flinke impuls in oktober 2014. IJsselheem was de verkoop van De Schans overeengekomen met de lokale vastgoedondernemers Geert en Hermen Terwel. Voor de aankoop werd Wel Wonen B.V. opgericht. De officiële overdracht vond begin januari 2015 plaats.

Het burgerinitiatief 'Nieuwe kans voor De Schans' werd op 25 maart 2015 officieel omgezet in de Stichting Zorgvoorziening De Nieuwe Schans. De oprichtingsakte passeerde bij Elan Notarissen, mr.dr.s. P.H.M.J. Slangen, notaris te Zwartsluis. De doelstelling is vooral dat (kwetsbare) ouderen met plezier in het dorp kunnen blijven wonen en kunnen blijven deelnemen aan

en in de samenleving door het organiseren van aanvullende diensten, activiteiten en voorzieningen in Zwartsluis en omgeving. Verder het verminderen van noodgedwongen vertrek van zorgbehoevende mensen uit Zwartsluis.

Een volgende stap werd gezet in juni 2015. Anne's Kokerij uit Zwartsluis begon met de levering van maaltijden in De Schans en het gebruik van de keuken. Ook vanuit deze keuken worden maaltijden bezorgd in Zwartsluis en directe omgeving.

In november 2015 is de Stichting Zorgvoorziening De Nieuwe Schans gestart met een grote donateursactie om beoogde doelstellingen te verwezenlijken. Draagt u De Schans een warm hart toe, neem dan contact op met Roel Huls (penningmeester).
roelof.huls@kpnmail.nl. Tel. 038 3867407.

*Roel Huls
Anja Bos*

In memoriam dhr. Jaap Estié

Woensdag 23 december j.l. werden we opgeschrikt door het bericht dat ons lid de heer Jaap Estié is overleden.

Hij heeft heel veel foto's en dia's gemaakt in Zwartsluis en van mooie plekken rondom Zwartsluis.

Daarnaast schilderde hij niet onverdienstelijk en heeft deze o.a. geëxposeerd in Sluuspoort. Verschillende keren heeft hij dia's uit zijn eigen verzameling getoond op een ledenvergadering. Het was elke keer zien, herkennen en genieten van alle oude plaatjes.

Wij blijven dhr. Estié gedenken als een gedreven persoon die iedereen mee wilde laten genieten van alles wat hij gefotografeerd en geschilderd heeft.

We wensen zijn echtgenote en kinderen heel veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Wat gebeurde er in 1938 "An de Sluus"

ZWARTSLUIS.

OUDERAVOND GEREf. SCHOOL.

De vereeniging „De Geref. School” heeft haar jaarvergadering gehouden in lokaal „Vrede”. Na het zingen van Psalm 146 vs. 1 en gebed, heette de voorzitter, de heer W. v. d. Berg, de aanwezigen hartelijk welkom. De heer D. Jalink, 1e secretaris, bracht het jaarverslag uit. Gememoreerd werd de viering van het 10-jarig jubileum der schipperschool. De vereeniging telde 129 leden en 89 begunstigers. In het onderwijzend personeel kwam slechts een enkele mutatie voor. Vervolgens werd bij monde van den heer Vrieling verklaard, dat de boeken, welke door hem en H. Slagter waren nagezien, in orde bevonden waren. De verlies- en winstrekening per 31 Dec. '37 gaf een saldo aan, groot f 497.99. De inkomsten bedroegen f 898.95 en de uitgaven f 400.96. De balans gaf aan een waarde aan bezittingen groot f 17499.45 en een schuld groot f 17441.88½, zoodat het reserve-kapitaal bedroeg f 57.56½. Op duidelijke wijze lichtte de heer De Groot zijn verslag toe. Hierna was het woord aan den heer J. Blei, die verslag uitbracht over het L. F. Duymaer van Twistfonds, welk fonds ten doel heeft, verschillende schippers het mogelijk te maken hunne kinderen de schipperschool te laten bezoeken. Zij heeft in het afgelopen jaar aan 80 leerlingen een vergoeding van f 1566.43 uitgekeerd, hetwelk zeer zeker geen onbeduidend bedrag is. Door dit fonds wordt het vele schippers mogelijk gemaakt hunne kinderen voldoende onderwijs te doen genieten en dit fonds verdient dan ook aler steun. Tot bestuursleden werden gekozen de heeren J. Blei en J. Meulink, wegens periodieke aftreding van de heeren Hk. v. d. Belt en J. Blei, waarvan eerstgenoemde niet herkiesbaar was. Vervolgens hield de heer H. Eikelboom een keurig referaat over het onderwerp „Gehoorzaamheid”. De bijdrage door mej. Bosch verviel wegens het vergevorderde uur. De heer Eikelboom sloot dezen welgeslaagden ouderavond, nadat de voorzitter nog een slotwoord gesproken had.

ZWARTSLUIS.

VERKEERSVERBETERING (3 Mrt.) — Aan het onlangs door de A.N.W.B. gericht verzoek aan den gemeenteraad om verbredening van de Dwarsstraat is thans gevolg gegeven. Het hek om den tuin van de voormalige burgemeesterswoning is naast deze woning geheel verwijderd en overigens zoover achteruit geplaatst, dat de Dwarsstraat bijna een meter breeder is geworden en thans bijna 5 meter breed is. Voor het doorgaande verkeer beteekent dit een aanmerkelijke verbetering.

ZWARTSLUIS.

CHRISTOPHILUS (7 Mrt.) — De Herv. Jongelingsvereeniging „Christophilus” hield jaarvergadering in het lokaal voor Chr. Belangen. Wegens verhindering van ds. Raabe, berustte de leiding bij den heer E. Jongstra, hoofd der Herv. school. Bij den gehouden reciteerwedstrijd werd den eersten prijs gewonnen in afd. luim door den heer T. Hoogeveen en den tweeden prijs door den heer C. Tulp. In afdeeling Ernst behaalde de heer W. v. d. Woude den 1sten prijs, terwijl den 2en prijs werd gewonnen door den heer T. Hoogeveen.

De avond werd verder gevuld met tooneelstukjes, voordrachten, enz. Afgevaardigden van diverse vereenigingen brachten gelukwensen over, terwijl de heer Jongstra een voordracht ten beste gaf getiteld „Een droom”, welke door de talrijke aanwezigen met groote aandacht werd gevolgd. Het was reeds laat toen de voorzitter dit uitstekend geslaagde jaarfeest met dankzegging sloot. Naar we vernemen, hoopt „Christophilus” het volgend jaarfeest haar 65-jarig bestaan te herdenken.

DIRECTEUR EN LEERAREN CURSUS MIDDENSTANDSDIPLOMA, (31 Maart) — Tot directeur van de cursus middenstandsdiploma, uitgaande van de Chr. Middenstandsvereeniging is benoemd de heer H. Appelo Jzn. alhier. Tot leeraren zijn benoemd de heeren P. Smit en R. Schaapman, beiden alhier en de heer Alkema van Hoogeveen.

GROENE KRUIS, (30 Maart) — De vereeniging „Het Groene Kruis” hield Dinsdagavond in het Nutsgebouw onder presidium van den heer Hm. Buisman de 33e jaarvergadering. In zijn openingswoord memoreerde de voorzitter het overlijden van den heer A. Strating, bestuurslid, die deze functie 25 jaar met groote nauwgezetheid heeft vervuld. Hij bracht een woord van dank aan zuster Borst en was zeer tevreden over de gang van zaken van het plaatselijk consultatiebureau.

Uit het financieele rapport bleek dat het kassaldo op 1 Jan. '37 bedroeg f 2554.24½. Ontvangsten 1937 f 2840.01½, uitgaven f 2483.80½, saldo 1937 f 356.21, saldo op 31 Dec. 1937 f 2910.45½.

In het saldo zijn begrepen een gift van de firma Buisman à f 250. in verband met het 40 jarig jubileum van genoemde firma en een uitkeering van de Zwartsluizer bank van f 102.87

Uit het verslag van den secretaris, den heer M. Appelo bleek dat door de wijkzuster 2591 bezoeken werden afgelegd. Bij het consultatiebureau werden 56 zuigelingen ingeschreven, terwijl 430 consulten werden verstrekt, 23 zittingen gehouden, er hadden 150 hoogtezonbestralingen plaats, terwijl 212 artikelen uit het magazijn werden uitgeleend. 2 patienten moesten in een sanatorium worden opgenomen. Het bestuur bracht vervolgens dank aan de leden, diaconieën en de gemeente voor hun onmisbaren steun. Een commissie bestaande uit de heeren Joh. Strating en Hs. Slagter welke belast was met het nazien der boeken verklaarde dat alles in orde was bevonden, waarna aan den penningmeester décharge werd verleend.

Bij de bestuursverkiezing werden tot bestuursleden gekozen de heeren Joh. Strating en J. de Goede Hzn. wegens het overlijden van den heer A. Strating en het periodiek aftreden van den heer J. de Goede Hzn. welke met groote meerderheid van stemmen werd herkozen. Na rondvraag volgde sluiting.

HET VERDWIJNEN DER STOEPEN BESPROKEN. (17 Jan.) — Onder leiding van burgemeester D. de Koning werd Vrijdagavond in het Nutsgebouw met een groep van plm. 50 eigenaren van stoepen in het Buitenkwartier, het Westelinde en een gedeelte van den Stationsweg een besprekking gehouden over den aanleg van een trottoir in genoemde straten. Veel belanghebbenden hadden echter aan den oproep geen gehoor gegeven. De burgemeester zette op duidelijke wijze uiteen dat de aanleg van 'n trottoir niet alleen gewensch, maar zelfs zeer noodzakelijk is. Het steeds toenemende verkeer stelt hooge eischen. Enige jaren geleden heeft men uit verfraaiingsoogpunt reeds pogingen aangewend om tot een oplossing te komen. Nu is het echter noodzakelijk, dat er verbetering komt, aldus spr.

Tijdens de besprekingen gaf wethouder Buisman verschillende toelichtingen. Het gevolg was, dat 34 aanwezigen voor en 16 tegen medewerking waren.

Door den burgemeester werd nog medegedeeld, dat het gemeentebestuur tegen diegenen, welke geen medewerking willen verleenen, meer dwingende maatregelen zal toepassen.

GEREF. MANNENVEREENIGING. (17 Jan.) — Vrijdagavond heeft de Geref. Mannenvereeniging in gebouw „Vrede” onder presidium van ds. P. de Feyter haar 3e jaarvergadering gehouden.

Na opening op de gebruikelijke wijze sprak de voorzitter een kort openingswoord waarin hij alle aanwezigen een hartelijk welkom toeriep. Vervolgens bracht de secretaris, de heer B. A. Vinke en de penningmeester, de heer L. F. Nekeman verslag uit over den toestand der vereeniging, waarna de dames Schraa en v. d. Belt enige zangnummers ten gehore brachten met orgelbegeleiding van mevr. Nekeman. Bij de bestuursverkiezing werden gekozen de heeren Vrieling en J. Schoonewelle resp. voorzitter en penningmeester. Aftredend waren de heeren ds. P. de Feyter en L. F. Nekeman. Door den heer W. v. d. Berg werd een inleiding gehouden over: „Het Christelijk Huisgezin”, waarop een breedvoerige besprekking volgde.

Na enkele nummers samenzang hield de heer Vrieling een prachtige voordracht. Na een slotwoord van ds. De Feyter werd de vergadering door den heer W. v. d. Berg met dankzegging gesloten.

Omstreeks de eeuwwisseling verscheen een gedicht:

Het

van Zwartsluis

C is de Christelijke School, pas gebouwd

Omdat het ABC rond de eeuwwisseling is geschreven, kunnen we gemakkelijk vaststellen dat dit de "Zomerdiekse" school was. Naast drie openbare scholen in Zwartsluis bestond er een christelijke school, opgericht in 1858.

Vond de Afscheiding van 1834 hier weinig navolging, anders was het gesteld met de breuk met de plaatselijke Hervormde Kerk in 1847. De in dat jaar gestichtte christelijk gereformeerde gemeente onder het kruis, bouwde onder de krachtige leiding van haar predikant Ds. J. Plug in 1852 een kerkje en stichtte in 1858 een eigen christelijke school. Beide gebouwen stonden in de Nieuwe Sluis in de steeg bij het winkeltje van mej. Elbers. Op het hoogtepunt van haar bloei, telde deze school 160 leerlingen, waaronder veel kinderen uit de Hervormde Kerk.

Men moet respect hebben voor de offervaardigheid van de ouders in die tijd. De school moest geheel uit eigen middelen in stand gehouden worden. Toen er in 1878 een nieuwe onderwijswet in liberale geest tot stand kwam, deed zich een groot probleem voor.

Deze wet stelde nieuwe eisen aan de inrichting der gebouwen, zonder echter aan het bijzonder onderwijs subsidie toe te kennen. De school was overbevolkt en voldeed niet aan de eisen der wet. Er is ernstig over nagedacht de kinderen van Hervormde ouders dan maar weg te sturen, maar zover is het niet gekomen.

De kerkeraden van de christelijk gereformeerde kerk (in 1869 ontstaan uit de samensmelting van Kruisgezinden en Afscheidenen) en van de Nederlands

Hervormde Kerk kwamen overeen een nieuwe school te bouwen, uitgaande van een nieuwe vereniging "School met den Bijbel op Gereformeerde grondslag". Men kocht een terrein van de Doopsgezinde Kerk tegenover haar pastorie aan de Zomerdijk. De school werd gebouwd door H. Mars voor f 7425,-. In 1888 werd genoemde vereniging in verband met de Doleantie van 1887 weer ontbonden. De dolerende kerk stichtte de vereniging "De Gereformeerde School", die bestaan heeft tot 1979. Hoewel geen kerkelijke school in engere zin, had ze door de signatuur van bestuur en personeel een bepaald karakter. De leden van de Hervormde Kerk voelden dit als een bezwaar en stichtten in 1908 aan het Singel een eigen school. Eerst 2 lokalen, later 4. Het afgebeelde schoolgebouw deed dienst tot 1949. De leerlingen verhuisden toen naar de zgn. "Finse School" aan de Julianastraat. De gevelsteen van het oude gebouw, met de bekende tekst uit Psalm 110, verhuisde mee. De "Zomerdiekse" school werd een fabriekshal van de firma Besto en brandde in 1964 totaal af. Op dezelfde plaats werd een nieuwe hal gebouwd.

De laatste jaren hebben de besturen van de gereformeerde en hervormde school elkaar gevonden in de "Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs", die nu o.a. twee basisscholen exploiteert. Het in de herinnering terug roepen van namen van personeelsleden laten we graag aan onze lezers over.

Christelijke School aan de Zomerdijk

*'Ansicht uit ca. 1938'.
Middengedeelte
Buitenkwartier.
Wie zijn de meisjes links?*

‘Een mens wordt stilgezet’. Herman Slurink bracht vier jaar door in Duitse gevangenis.

(Interview door Roel Kleine met Herman Slurink, overgenomen uit de Zwolsche Courant van februari 1995.)

‘Wat hij nu tegen u zegt hebben in die jaren zelfs onze kinderen nog nooit van hem gehoord’. De echtgenote van Herman Slurink in Zwartsluis verbergt haar verbazing over de spontane openheid van haar man niet. Hoe vaak hebben Slurinks nakomelingen wel niet gevraagd om eens iets te vertellen over zijn vierjarig verblijf tijdens de oorlog in een cel van het tuchthuis Lüttringhausen nabij Wuppertal. Evenzovele malen bleef Herman

Slurink net zo gesloten als de benauwde ruimte waarin hij jarenlang vastzat. Een goed beeld heeft zijn nageslacht zich dan ook nooit kunnen vormen van de tijd, die Slurink eenzaam en alleen, kou en hongerlijdend, heeft doorgebracht in een tochtige Duitse cel.

Het gekke is dat de voormalige handelaar in scheepsbenodigdheden die periode in de Duitse cel toch als een verrijking heeft ervaren, ondanks alle misère. Zijn opsluiting ervoer hij min of meer als een lotsbestemming. Zijn geloof heeft daarbij een grote rol gespeeld.

Slurink groeide op in een groot gereformeerd gezin. Het rotsvaste vertrouwen in zijn Schepper heeft hem veel steun gegeven in die donkere jaren. Zozeer zelfs, dat in zijn brieven naar Nederland, een ondertoon doorklonk, die zijn familie weer opbeurde.

‘een mens wordt stilgezet’ en ‘het heeft zo moeten zijn’, krijgen wij te horen als we vragen om een nadere uitleg van zijn berusting in het lot, dat hem trof. ‘Het was een weg van beproeving, maar het was goed voor mij verdrukt te zijn geweest. God was mij tot hulp en sterkte’, voegt Slurink eraan toe.

Met bidden, lezen in de bijbel, waarvan hij alleen het Nieuwe Testament kreeg van de Nazi’s. - ‘In het Oude Testament stond volgens de Duitsers teveel over het Joodse volk’- en het aanheffen van geestelijke liederen bleef de eenzame Zwartsluizer op de been. ‘Het eerste vers dat in mij opkwam was: als g’in nood gezeten geen uitkomst ziet; wil dan nooit vergeten, God verlaat u niet’, herinnert Slurink zich.

Het lijden begon voor Hermannus Johannes Slurink op 26 juni 1945. Hij was naar zijn zeggen rustig aan het werk in de zaak van zijn vader aan de Handelskade in Zwartsluis toen plotseling de Duitsers binnenstormden. Die hadden van de provocateur Anton van der Waals te horen gekregen, dat de Slurinks in noordwest Overijssel de verspreiders waren van het ‘illegale’ Vrij Nederland. Via de vertegenwoordiger Jan Willem van Stoppelenburg van de Verenigde Touwfabrieken waren Herman Slurink en zijn broers aan die heimelijke ondernemingen begonnen.

Verzet

Het verzet tegen de Duitsers zat er bij het gezin Slurink vanaf de verraderlijke inval op 10 mei 1940 goed in. ‘Het was een innerlijke drang om te strijden tegen dit onrecht, tegen die goddeloze regering. Zo probeerden wij wat te doen’, is de verklaring voor het tegenwerken van de bezetter.

‘In het begin’, zo vervolgt hij, viel het nog mee, al moest je wel oppassen voor de NSB’ers. Die brachten je zo aan’. Aanvankelijk heeft Slurink dan ook gedacht, dat hij door een plaatsgenoot was verraden, maar dat bleek achteraf een misvatting. Van der Waals, een gevreesde handlanger van de Duitsers, was geïnfiltrerd in de ‘groep van tien’, die zich bezighield met de verspreiding van Vrij Nederland. Toen de groep in zijn val liep, sloeg een van hen door en noemde de naam van Slurink in Zwartsluis. De inval aan de Handelskade was het vervolg.

Huiszoeking

De Duitsers vonden bij de huiszoeking echter niets, maar Herman, zijn oudste broer Pouwel en zijn jongere broer Jan werden toch meegenomen. Eerst naar het gemeentehuis, daarna naar Kampen en vervolgens werden de gebroeders Slurink afgevoerd naar het Huis van Bewaring in Zwolle. Maar ook daar bleven zij niet lang. De voorlopige bestemming werd het beruchte Oranje-hotel in Scheveningen, waar Herman in gezelschap verkeerde van onder anderen luchtvaartpionier Albert Plesman van de KLM.

Twee keer werd Herman Slurink veroordeeld; eerst tot zes maanden gevangenisstraf, die later weer werd omgezet in levenslang. ‘Het oproepen tot sabotageacties tegen de Duitsers in de krantjes werd ons zwaar aangerekend’, zegt Slurink over de aanklacht in het proces dat tegen hem werd gevoerd. Hij nam manmoedig alle schuld op zich om zijn getrouwde en jongere broer te vrijwaren van verder nadelige gevolgen van hun arrestatie. ‘Ik had nog geluk’ herinnert Slurink zich. We stonden met zijn tien terechtere en drie van ons kregen de doodstraf. Van Stoppelenburg, Bolk en Cats zijn later gefusilleerd’. Zijn broers waren na twee weken weer thuis in Zwartsluis.

Herman echter niet. Voor hem begon een lange lijdensweg, die hem uiteindelijk naar het tuchthuis Lüttringhausen voerde. Vier jaar lang zat hij daar temidden van zware misdadigers. 'Naaimachinewerk en stofbrillen maken voor het Duitse leger. Met de kerst- en ander feestdagen hoefden we niet te werken, maar dat waren meestal de beroerdste dagen', mijmert de Sluziger in zijn woning aan de Van der Meulenstraat.

Honger

Het was een monotoon leven. 'Elke dag was hetzelfde. Het eten was er slecht. Een snee brood en wat soep was alles wat we kregen. Dat brood was zo hard, dat ik m'n tanden erop heb gebroken. We leden honger. Zo raakte je ondervoed. Dat was ook de reden dat een wond aan mijn been maar niet wilde helen. Toen ik na de oorlog weer thuis kwam zat ie binnen twee weken weer dicht. Ik leed ook vaak kou in de cel. Sokken hadden we niet. Een paar lappen zaten er om m'n voeten en benen'.

Bijna een jaar lang zat Herman Slurink alleen in een cel. 'Je went op den duur aan de eenzaamheid'. Familie heeft hij in die vier jaar niet gezien. Een dorpsgenoot, die werkte in Duitsland zocht hem een keer op. Zijn contact met de buitenwereld bestond uit briefwisselingen met het thuisfront. Mijn vader schreef weleens dingen waarvan ik dacht: 'kijk toch uit, straks word je ook nog opgepakt'. Zo had hij het eens over onze radio, die 'zelfmoord' had gepleegd, waarmee hij bedoelde, dat ie de radio had verstopt.

'Elke ochtend werden wij gelucht. In een kringetje liepen we achter elkaar aan. Er mocht niet gesproken worden. Dit werd toch gedaan. Zo werden de laatste nieuwtjes uitgewisseld. Met de brieven en het luchten bleef je op de hoogte van wat er zich in de wereld afspeelde. Mijn vader heb ik nooit weer gezien. Hij is in 1944 overleden. Ook mijn broer Toon heb ik niet meer ontmoet. Hij is kort voor de bevrijding gefusilleerd bij de Woeste Hoeve door de Duitsers'. Angst heeft Herman Slurink ook gekend in zijn cel. 'Als de Engelsen kwamen om het Ruhrgebied te bombarderen juichte je eerst, maar dat ging snel over als de bommen in de buurt insloegen. Bovendien deden de Duitsers dan een extra slot op de cel. Bang was ik ook kort voor de bevrijding. Er heerste de angst dat de Duitsers ons kort voor de bevrijding alsnog zouden executeren. Het was zondag 15 april. Ik hoorde dichtbij mitrailleurvuur en opeens waren de Amerikanen binnen. Dat gevoel van vreugde zal zich nooit weer herhalen. Ik zat te zingen en te dansen op mijn bed'.

Zenuwen

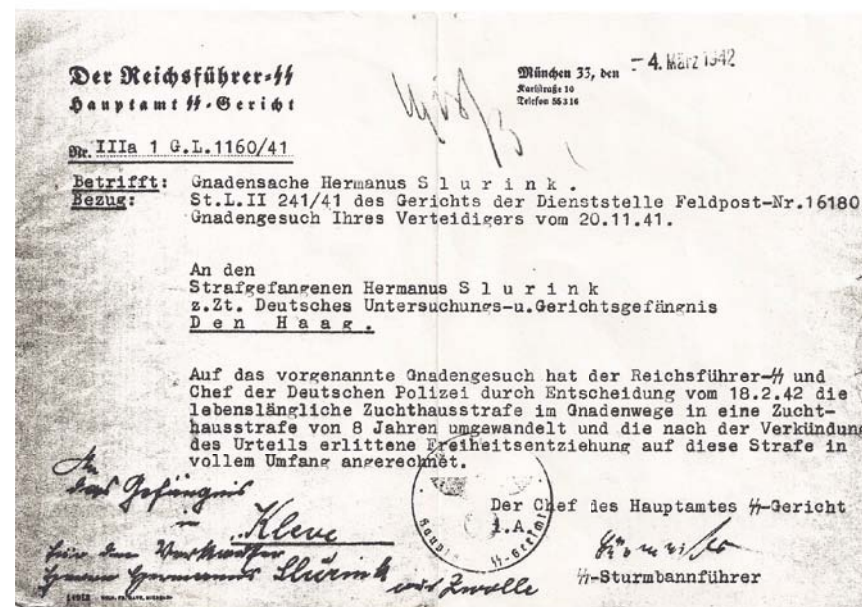
Het betekende nog niet dat Herman Slurink meteen kon afrezen naar Zwartsluis. Op 12 mei kon hij na een vermoeiende tocht door z'n oudste zuster in Zwolle

weer in de armen worden gesloten. Slurink zegt 50 jaar na dato geen haat-gevoelens te koesteren jegens de Duitsers. 'Het was wel een beroerde tijd, maar ik heb wel een gevoel gehad of er een soort band om mijn buik zat. Waarschijnlijk kwam dat van de zenuwen, van teveel praktiseren. Maar ik mag de mensen niet haten. Dat is onze roeping niet'.

Twee jaar geleden mocht Slurink een kijkje nemen in de gevangenis van Lüttringhausen. Een eerder verzoek om binnen te komen was geweigerd. 'Wij doen dit eigenlijk nooit', was het argument van de gevangenisdirecteur. Ze bleken alle gegevens van Herman Slurink nog in hun bezit te hebben. 'Als ze me weer oppakken, heb ik nog vier jaar tegoed', grapt Slurink als we afscheid van hem nemen.

Een hele familie in verzet

Niet één, maar tien leden van de familie Slurink in Zwartsluis, zijn actief betrokken geweest in het verzet tijdens de oorlogsjaren. Die deelname aan de strijd tegen de bezetter heeft echter ook zijn tol geëist. Toon Slurink, die vanuit Kampen de strijd met de Duitsers was aangegaan, haalde het einde van de oorlog niet.

Het vonnis van Herman Slurink, waarop te lezen valt, dat zijn levenslange gevangenisstraf is omgezet in acht jaar tuchthuis

Kort voor de bevrijding werd hij uit het Huis van Bewaring in Zwolle gehaald om tezamen met 116 lotgenoten te worden gefusilleerd bij de Woeste Hoeve bij Apeldoorn. De massamoord in deze Veluwe buurtschap gold als een represaille van de Duitsers voor de aanslag, die verzetsmensen hadden gepleegd op Rauter, een hoge Duitse politiefunctionaris. Volgens Hester Boeve-Slurink, een zus van de gesneuvelde Toon, was haar vader de grote drijfveer achter het verzet tegen het Naziregime. 'Hij vormde voor ons een stimulans', vertelt zij in haar huidige woonplaats Kampen. 'Mijn vader moest niets van de Duitsers hebben, al kon hij zelf niets doen, omdat hij een zwaar hartpatiënt was.'

Kort nadat Nederland door de Duitsers was bezet raakten leden van de familie Slurink, die een scheepshandel hadden aan de Handelskade in Zwartsluis, betrokken bij activiteiten, die gericht waren tegen de bezetter. Dat begon onder anderen met de verspreiding van verzetskrantjes. Toon Slurink woonde toen al in Kampen, waar hij zelf de krant 'Strijdend Nederland' drukte en bezorgde. Daarvoor schakelde hij ook zijn zus Liesin, die koerierswerk deed zoals de verspreiding van bonkaarten. Maar ook onderduikers verleende Toon een gastvrij onderdak. De eerste keer dat Toon in de handen van de Duitsers viel was in het eerste oorlogsjaar. Drie maanden heeft hij wegens verzetsactiviteiten vastgezet in Kampen.

Maar ook zijn broers Pouwel, Herman, Jan en Henk alsmede de zussen Ans, Aly, Dien en Hester lieten zich niet onbetuigd in de oorlogsjaren. Aangetrouwde familie was eveneens actief in het verzet. Ele Visserman, die was gehuwd met Ans Slurink, verborg onderduikers in huis. Daaronder bevond zich onder anderen de toenmalige burgemeester De Koning van Zwartsluis. Visserman kwam echter ook in de handen van de Duitsers terecht. Hij werd opgepakt maar wist tijdens het transport naar de gevangenis te vluchten.

Alle broers zijn één of meerdere keren in de gevangenis geweest. Henk, de jongste, werd tenslotte uit het kamp in Westerbork bevrijd. Herman zat vrijwel de gehele oorlog vast in een Duits tuchthuis. Pouwel was op een gegeven moment met zijn gehele gezin ondergedoken. Hester zegt nu weleens beklag te hebben gehad met haar moeder, die haar zonen in de gevangenis zag belanden. 'Ik denk weleens, wat heeft zij toch wat doormaakt. Maar toch heeft ze het aanvaard zoals het gebeurde.'

Toen de oorlog uitbrak was Hester 15 jaar. Haar afkeer van de bezetter liet zij al snel blijken door op straat verboden liedjes te zingen. Een NSB'er gaf haar aan, waardoor zij een middag werd vastgehouden. 'Ik was eerst te jong om

'Toon Slurink werd vanuit Kampen begraven in Zwartsluis. Hier wordt zijn stoffelijk overschot op een legervoertuig weggereden richting Zwartsluis en lossen soldaten saluutschoten.'

mee te doen, maar ik leefde uiteraard wel mee. Nadat mijn vader was overleden – we woonden in Zwolle – keerden wij terug naar Zwartsluis. Pouwel kon mij toen gebruiken als koerierster.'

Arrestatie

Hester Boeve-Slurink weet nog hoe haar broer Toon is gearresteerd. Hij was net op bezoek bij de verzetsstrijder Hilbert van Dijk. 'De Duitsers hebben Toon tijdens zijn gevangenschap geprobeerd uit de weg te ruimen. Ze hebben hem een bom laten demonteren. Waarschijnlijk dachten ze dat Toon het er toch niet levend af zou brengen. Door zijn verzet was Toon echter vertrouwd geraakt met wapens. 'We krijgen je nog wel hoor', beten de Duitsers hem toe toen het Toon toch was gelukt de bom onschadelijk te maken. Toon zei vaak over de Duitsers, dat ze hem 'nooit levend zouden krijgen.'

Het raadsel van de zilveren tabaksdoos

*Verhalenwedstrijd over een Sluziger daad van verzet,
200 jaar geleden, tegen Franse overheersing*

Op een zekere dag in november 1813, hangt Sluziger Jacob Broek, de Oranjevlag uit de toren van de kerk in Zwartsluis. In de diepte beneden hem zijn nog de Franse troepen gelegerd.

Op 15 november doet zeeman Barend Ponstijn hetzelfde bij de Nieuwe brug in Amsterdam.

Het is een reactie op de geruchten dat er pogingen worden ondernomen om de Prins van Oranje naar Holland te halen.

Een opgezweepte volksmassa bestormt vervolgens de Franse posten en slaat de boel kort en klein.

Vijftig jaar later ontvangt Jacob Broek uit handen van het gemeentebestuur een zilveren tabaksdoos met inscriptie en worden optochten, een volksfeest en een herhaling van de heldendaad voor de inmiddels bejaarde Sluziger georganiseerd. Zie Sluziger Kroniek nr. 50.

Inscriptie tabaksdoos:

“De gemeente Zwartsluis aan Jacob Broek, ter herinnering aan het in nov. 1813 en 17 nov. 1863 uitsteken van de Oranjevlag van de toren”.

Wat gebeurde er op of rond 17 november 1813?

Was Jacob Broek op de hoogte van de daad van verzet van Barend Ponstijn en het volksoproer in Amsterdam?

Hoe reageerde de Franse bezetter op de daad van rebellie van Jacob Broek?

Hoe reageerde de Sluziger bevolking? Niemand die het weet.

Met het vertrek van de Fransen, verdwenen ook de archieven die uitsluitsel hadden kunnen geven.

Tijdens de expositie “Zwartsluis en 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden” in Sluispoort (2014), is gevraagd of iemand een verhaal wilde schrijven, met bovenstaande gegevens, over wat er volgens de schrijver gebeurd zou kunnen zijn in november 1813.

De beste verhalen zouden worden geplaatst in de “Sluziger Kroniek”.

Door omstandigheden kunnen we nu pas de verhalen plaatsen.

Er zijn verhalen geschreven door dhr. Sjoerd Hoen uit Zwartsluis en mevr. Doortje Stam-Maandag uit Belt Schutsloot.

‘Het volgende verhaal werd ingebracht door Sjoerd Hoen’. Het “Broekverhaal” van Doortje Stam-Maandag plaatsen we in de volgende Kroniek.’

De Oranjevlag

Het was koud in de Kerkstraat. De plat getrapte sneeuw maakte het lopen voor de paar mensen die zich buiten waagden er niet gemakkelijker op, vooral op plekken waar de jeugd een glijbaan had gemaakt. Oudere mensen bleven zoveel mogelijk binnen en stookten de kachel nog wat warmer.

Een veel te vroeg ingevallen winter had al snel een einde gemaakt aan de zachte herfst. En de bevolking van dit rustige dorp had het al moeilijk genoeg onder het juk van de Franse overheersing. Napoleon had zijn soldaten de opdracht mee gegeven streng op te treden tegen personen die niet luisterden naar de opdrachten van de Franse soldaten. Ook Jakob Broek, de man die nergens bang voor was, had het nogal moeilijk met de Franse bezetting en werd door de soldaten goed in de gaten gehouden. Hij had al eens ingebroken in een deur de Fransen gevorderd verblijf en daar een helm gestolen waarmee hij de volgende dag dapper door de Kerkstraat marcheerde. De soldaten lachten er om, maar hadden hem toch ingerekend. Twee weken opgesloten in de petoet en laten leven op water en brood. Vermagerd tot op het bot hadden ze hem vrij gelaten maar Jakob bedacht al weer iets anders om de Fransen dwars te zitten. De mensen uit het dorp waarschuwden hem om op te passen, anders kon wel

eens slecht met hem aflopen. Maar Jakob stoorde zich aan niemand en smeedde het ene plan na het andere. Ook de hoge heren van het gemeentebestuur waarschuwden hem dat hij het niet te gek moest maken.

Toch broeide er iets in Holland. Boze tongen beweerden dat er vijandelijke troepen naderden die de Hollanders van de Franse overheersing zouden verlossen. Maar de ingezetenen van Zwartsluis dachten direct weer aan de smoesjes van meneer Broek en niet lang na het gerucht hoorde men al niets meer over de vijandelijke troepen. Alleen dat ze tot stilstand waren gekomen door geduchte tegenstand van de Fransen. Het leven in Zwartsluis ging na het gerucht weer zijn gewone gang. Het was inmiddels begin december geworden. Sinterklaas stond voor de deur en bracht ook geen verandering mee. Het Kerstfeest werd op een sobere manier gevierd en ook de soldaten vierden Noël, zij het op hun manier. Al snel werd het oudejaarsdag en brak het nieuwe jaar aan anno achttienhonderd dertien. De kou werd steeds erger en het ijs zat inmiddels dik in vaarten en sloten. Overal werd geschaatst en een dik pak sneeuw bedekte de aarde.

Het voorjaar naderde met rasse schreden en het duurde niet zo lang meer dat de dooi in viel. De temperatuur steeg naar behaaglijke hoogte en de eerste bloemen lieten zich al weer zien. De mensen kwamen weer meer naar buiten om te genieten van de warmte van de zon. Ook de soldaten waren vriendelijker tegen de bevolking en groeten de mensen netjes. Jakob Broek liet zich ook weer wat meer zien maar had toch wat meer respect gekregen tegenover de Franse soldaten. Ja, Jakob had de waarschuwing van de hoge heren goed in z'n oren geknoopt.

Zo verstreek maand na maand. De zomer ging voorbij zoals verwacht. Net als de andere jaren en deed de herfst z'n intrede. Oktober gaf al de eerste najaarsstorm, met hier en daar al natte sneeuw. Toch was de vijandelijke opmars weer op gang gekomen, en bracht de postkoets een brief mee voor Jakob Broek. De brief – van een goede kennis uit Amsterdam – vermeldde dat hij de Oranjevlag uit zou steken op de magere brug als de vijandelijke troepen naderden. Verder vermeldde de brief: "doe jij dat ook bij jullie van de toren als de vijand nadert. Met groeten van je kennis".

Jakob zou Jakob niet zijn als hij nee zou zeggen tegen dit waagstuk en pakte snel een stok om daar de Oranjevlag aan te knopen. In afwachting van de dingen die gingen komen. Tegen niemand vertelde hij wat hij ging doen. Dit moest een verrassing blijven. Toen de dag aan brak dat het gerucht op waarheid beruste dat de troepen naderden, beklom hij de toren en stak de

stok met de Oranjevlag door het ene raampje dat boven in de toren aanwezig was. Het was zeventien november de dag van zijn verjaardag. Beneden in de Kerkstraat had niemand in de gaten dat de Oranjevlag aan de toren wapperde. Tot dat één van de Franse soldaten de vlag zag wapperen. Direct beklommen een viertal Fransen de toren, maar toen was Jacob al gevlucht. Ze begrepen heel goed dat dit het werk moest zijn van Broek. Maar hoe ze ook zochten ze vonden hem niet. Jakob had al lang z'n heil gezocht in het moerasgebied, waar de soldaten niet durfden te komen omdat het te gevaarlijk was. Jakob kende het gebied als z'n broekzak. Hij was weg en bleef weg.

Beneden in de Kerkstraat waren alle ogen op de vlag gericht. Ook de ogen van de soldaten. Toen de Fransen verdreven werden door de vijandelijke troepen kwam Jakob weer te voorschijn. Gezond en wel. Handen werden geschud. "Hoera voor Jakob" werd er geroepen. Voor de man die toch geen respect had voor de Fransen.

Rijksmonument Cingelse Gereformeerde Kerk

De Gereformeerde Doleantiekerk is in 1893 gebouwd na de vereniging tussen een aantal tot dan toe afgescheiden kerkelijke gemeenten uit de Nederlands Hervormde Kerk: een samensmelting van de Christelijk Gereformeerde kerk met de dolerenden uit de Hervormde Kerk.

De kerk in de Nieuwe Sluis was klein en vervallen en de gebouwde noodkerk was slechts bedoeld, zoals het woord al zegt, als een tijdelijke voorziening. Er werd een bouwcommissie ingesteld van zes personen, t.w. R.D.A. v.d. Woude, J. Stam, J. Breman, J. Post, K. Kinkhorst en A. v.d. Werff. Over de plaats waar de kerk zou worden gebouwd was men het snel eens: op het Cingel. Hier stond reeds de nieuwe pastorie. Na hier en daar informatie te hebben ingewonnen ging men in zee met de architect W.C. de Groot uit Leeuwarden.

De totale kosten beliepen ongeveer f 27.000,-. Het werk werd gegund door de laagste inschrijver, de fa. H. Timmer te Meppel. Het smidswerk was voor L. de Goede en verfwerk voor gebr. Estië. De eerste steen is gelegd door de beide predikanten, ds. Miedema en ds. Segboer. Een ingemetselde gedenksteen is er niet.

Gereformeerde kerk
anno 2016

In deze jaren was de neorenaissancestijl in opkomst en de Cingelse kerk is hiervan een fraai voorbeeld geworden. De neorenaissancearchitectuur van het kerkgebouw is zonder twijfel geënt op de kerkelijke architectuur van Hendrick de Keijser in Amsterdam uit het begin van de 17e eeuw. Hierdoor kan de kerk gezien worden als een van de mooiste doleantie-, gereformeerde kerken van Nederland. De kerk werd oorspronkelijk aan de linkerzijde geflankeerd door de ook in neorenaissancestijl gebouwde kosterswoning annex consistoriekamer. Deze is in de jaren zeventig van de vorige eeuw afgebroken en vervangen door nieuwbouw, dienend als vergaderruimte. Hiernaast is een kosterswoning gebouwd die later dienstdeed als pastorie.

Omschrijving ex- en interieur van de kerk

De vanuit een rechthoekige plattegrond opgetrokken zaalkerk met deels gepleisterde plint en een met pannengedekt zadeldak met dakkapelletjes heeft aan de Singelzijde een rijk versierde, symmetrische schoudergevel met kleine torenopbouw. Deze zuidelijke façade vertoont het schilderachtige beeld van de neorenaissance door gebruik van diverse elementen als hoekblokken, klimmende gevelornamenten en speklagen.

Het interieur van de kerk is symmetrisch over de dwars-as en is voor een

groot deel nog in oorspronkelijke staat. Het heeft gestucte muren, een naar de preekstoel aflopende vloer en een houten plafond.

De preekstoel is op een verhoging tegen de westgevel geplaatst in een ondiepe nis. De houten, in neorenaissance stijl uitgevoerde kuip rust op een zeszijdige kolom met geprofileerde voet. De kuip is eveneens zeszijdig en voorzien van zware, gedraaide hoekbalusters, waartussen verzonken panelen met profielijsten. De trap is licht gebogen. De kansel heeft een houten rugpaneel met versieringen in de vleugelstukken en een verlichtingsvenster. In de kerk staan de originele houten banken, met versieringen in de zijanten en geprofileerde deklijsten, in vijf delen gegroepeerd rondom de preekstoel. De achterste van de reeksen gebogen hoekbanken staan met de ruggen tegen het vernieuwde ingangsportaal annex trappenhuis.

De deuren en hun omlijsting in dit portaal zijn mogelijk afkomstig uit de oorspronkelijke portalen. De drie zijden van de tegenover de kansel staande gaanderij worden gedragen door de originele houten kolommen met uitkragende koppen en met profielranden aan het bredere basement. De onderkant van het balkon toont de lange geprofileerde vloerbalken die zijn bevestigd aan de op de kolommen liggende raveelbalken. Het balkon is voorzien van nieuwe banken en een nieuwe balustrade.

De kerk heeft een houten plafond met uitkragende randen tegen de dakaanzet en spanten die steunen op twee soorten gesneden korbelen. De grotere zijn voorzien van gedraaide houten balusters op uit de muren stekende geprofileerde kraagstukken en zijn door trekstangen met elkaar verbonden.

De trekstangen zijn met de zoldering verbonden door middel van hangstaven. De kap is samengesteld uit een reeks eenvoudige Hollandse spanten met enkelvoudig hangwerk en een extra versteviging van hanenbalken.

Orgel

Het oorspronkelijke orgel stond boven de preekstoel en was al na een paar jaar onbespeelbaar. Het moest buiten werking gesteld worden. Het nieuwe orgel werd in 1896 op de gaanderij geplaatst.

In 1974 kwam er een vrijwel nieuw orgel, met gebruikmaking van oudere onderdelen. Het heeft een hoofdwerk met een zevenledig front en bestaat uit een hoger opgaande halfronde middentoren met één halfronde pijpveld en twee lagere tweeledige zijtorens met overhoekse pijpvelen en vleugelstukken aan de zijpanelen. Het in de balustrade opgenomen rugwerk heeft dezelfde samenstelling maar zonder vleugelstukken. De kappen zijn hier echter bekroond met de originele, van beschilderde terra-cotta vervaardigde, bazuinblazende engelen op de zijtorens en een harpspelende David op de middentoren. Het instrument wordt wegens te weinig monumentale waarden niet van rijkswege beschermd; de orgelkas wel.

Interieur gereformeerde kerk. 1931

Restauratie 1988-1990

Toen na een deskundig onderzoek werd vastgesteld dat omvangrijke herstelwerkzaamheden aan toren en voorgevel van het kerkgebouw noodzakelijk waren, kwam men voor de vraag te staan: restaureren of afbreken en tot nieuwbouw overgaan. Vooral de toren verkeerde in een zeer slechte staat en kon zelfs geen uitstel lijden. Ook brokkelden ornamenten aan de voorgevel af. Bouwkundigen adviseerden ook naar de oorzaak van scheurvorming te kijken. Uiteindelijk werd de gemeente voor de keuze geplaagd. Met grote eenstemmigheid werd gekozen voor een grondige restauratie. Voornaamste item was vanzelfsprekend inkomsten te verwerven. De kosten werden beraamd op f 650.000,-; vijftintig maal het bedrag dat de kerk had gekost in 1893. Door geldwervingsakties en activiteitencommissie konden de noodzakelijke financiën gevonden worden. Het werk werd uitgevoerd door aannemer en kerkgemeentelid P. Kuiper te Zwartsluis.

Laatste onderhoud interieur 2007

Het is aan te bevelen om ook het interieur van een kerkgebouw planmatig te onderhouden, met name het aanwezige schilderwerk. Het toekomstige schilderwerk wordt daardoor beheersbaar. Met name de inspectie en het vastleggen van de te schilderen meters veranderen tot de eerstvolgende grote verbouwing nauwelijks, terwijl dit toch de basis is van het onderhoud.

Ook bij de Gereformeerde Kerk was het gebruikelijk om niet te veel vooraf te plannen. Men constateerde dat onderhoud nodig was, veelal achterstallig onderhoud. Hiervoor werden de financiën gezocht en het geld kwam er wel. Toch is het inschatten van de onderhoudsbehoefte op langere termijn doelmatiger, zoals blijkt uit de gegevens van de laatste jaren.

Voorheen werd achterstallig onderhoud, vaak door geldgebrek, waar het kon, aan het oog onttrokken. Zo is bekend dat de voorzijde van de balustrade op de gaanderij een tijd voorzien is geweest van donkergekleurde, lange zwarte lappen. Dit om de houten panelen, die slecht geschilderd waren, te verbergen voor het aanzien. Wat later is dit afgedekt door zwart geschilderde harsboard platen en weer later, omstreeks 1973, door houten planken.

Wat de reden is geweest om het interieur in het verleden donker te schilderen is niet bekend. Mogelijk dat de opvatting van soberheid hiervan de oorzaak is. Omstreeks 2007 kwam de vraag hoe en op welke wijze het interieur van de kerk opnieuw geschilderd kon worden. De beschadigde ondergrond is hersteld en van drie nieuwe verflagen voorzien. Gekozen is voor een licht okertint, in de lijn van de oorspronkelijke tint bij oplevering in eind 1800.

Tegelijkertijd is de beplanking aan de voorzijde van de balustrade op gaanderij verwijderd en is de vakverdeling in ere hersteld in de kleuren van de preekstoel. Ook is de lambrisering van de wand naast de preekstoel voorzien van een vlakverdeling. Lambrisering en balustrade zijn afgewerkt in de al aanwezige groene tinten daar groen de kleur van de hoop is. Als verbindende tegenkleur is de achterzijde van de laatste banken afgewerkt met kardinaalrood. Het mag vermeld worden dat, bij een bezoek na oplevering, een tweetal architecten van het Noordelijk Architecten genootschap het interieur een juweeltje vonden.

Waardering als Rijksmonument

De kerk heeft een gave, rijkversierde façade met opvallende torenbekroning en een grotendeels origineel interieur. Hierdoor en vanwege de esthetische kwaliteiten, door de zorgvuldig gedetailleerde vormgeving, is de kerk van architectuurhistorisch belang. Door situering is de kerk tevens stedenbouwkundig van grote betekenis. Het gebouw is bovendien van belang voor de historie van de kerkbouw en de diverse 19e-eeuwse ontwikkelingen op religieus gebied, waardoor het ook cultuurhistorische waarde heeft.

Bronnen:

Monumentenregister, 'Van voorgaande Dingen' van R.D. Leenman en informatie van Henny Staman.

Thijs Oosterhof

De **Sluziger Kroniek** is het verenigingsorgaan van de **Historische Vereniging Zwartsluis**. Het verschijnt in de regel driemaal per jaar: in april, september en december. De redactie ontvangt graag kopij voor het blad van of via leden van de vereniging; in te zenden naar het correspondentieadres of het e-mailadres van de vereniging (zie onder).

- Bestuur van de vereniging:** Jo Appelo-Slurink, *voorzitter*
Harm Pluim, *secretaris*
Martin Schuite, *penningmeester en ledenadministratie*
Thijs Oosterhof, *archiefbeheer*
Janny Roozeboom-Bakker
Geke Françoise-Corporaal
Jan Kats
- Ereleden:** Z. Dekker-Schurink
J. Ridderinkhof
- Correspondentieadres:** G. Françoise-Corporaal
Zwanebloem 17
8064 HK Zwartsluis
hvzwartsluis@hotmail.com
- Archiefbeheer:** archief-hvz@kpnmail.nl
- Website:** www.historiezwartsluis.nl
- Contributie:** € 15,- per jaar
€ 17,50 per jaar voor buitenleden
- Bankrekening:** IBAN: NL91 SNSB 0940 9022 06
BIC: SNSBNL2A SNS BANK NV
T.n.v. Penningmeester HV Zwartsluis
Tel. nr. Penningmeester 038 3866228

De penningmeester verzoekt u bij het overmaken van de contributie ook uw adresgegevens te vermelden.

Verantwoordelijkheid Kroniek

Aan de artikelen en rubrieken wordt de grootst mogelijke zorg besteed. Door de redactie wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard omtrent onjuistheden en/of fouten in door derden aangeleverde artikelen. Zij behoudt zich het recht voor artikelen zonder opgave van redenen in te korten of tekstuele wijzigingen aan te brengen.

Het overnemen van welk deel ook van de inhoud van de Kroniek of van foto's is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

